

**Basisoptie Moderne talen en
wetenschappen: Moderne talen
1ste graad A-stroom**

BRUSSEL

D/2019/13.758/031

1 Algemene inleiding

De start van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen voor de eerste graad. Net zoals in het leerplan Zin in leren! Zin in leven! zijn de nieuwe leerplannen secundair onderwijs ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool: ze beogen de ontplooiing van de volledige persoon, hebben betrekking op het geheel van vorming en nemen daarin ook kritisch-constructief de verwachtingen van de samenleving op (de nieuwe eindtermen eerste graad).

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

De nieuwe leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialogeschool (wegwijzers van hoop) en laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogische project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

De nieuwe leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt voor de implementatie van de leerplannen.

De nieuwe leerplannen faciliteren de **getrapte studiekeuze** en laten de school toe om de observerende en oriënterende functie van de eerste graad te versterken. Sober en helder geformuleerde leerplandoelen met een duidelijk beheersingsniveau geven aan wat als basis geldt voor alle leerlingen. Daarnaast ondersteunen een beperkt aantal verdiepende doelen het observeren en oriënteren van leerlingen naar een bepaalde finaliteit in de tweede graad en een beperkt aantal verbredende doelen het observeren en oriënteren naar een bepaald domein of een specifieke studierichting in de tweede graad.

De nieuwe leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen keuzes van de leraar, het lerarenteam of de school. Het aantal doelen is beperkt; het betreft voornamelijk een noodzakelijke toelichting bij leerplandoelen of specifieke begrippen, suggesties voor een mogelijke didactische aanpak of een afbakening van de leerstof.

De nieuwe leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming van de eerste graad. Ze vertrekken vanuit een gemeenschappelijk referentiekader en hanteren een gelijkgerichte terminologie met respect voor de eigenheid van elk vak. De samenhang in de eerste graad betreft zowel de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) als de horizontale samenhang die geldt tussen het geheel van de vakken van de A-stroom of de B-stroom, maar ook tussen specifieke vakken van de A- en de B-stroom. Waar relevant geven de leerplannen expliciet aan met welke doelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van de ene vakleraar naar de lessen van een collega laat de leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

In wat volgt gaan we dieper in op een aantal uitgangspunten.

1.2 Leerplannen als anker voor een nieuwe generatie

Vorming in een katholieke dialogeschool gebeurt vanuit een rijke levensbeschouwelijk-pedagogische traditie, waarbij waardevolle inzichten en idealen tussen generaties worden doorgegeven, in dialoog met de samenleving van vandaag en morgen. Op die manier inspireert de school jonge mensen in hun groei naar volwassenheid in een steeds complexere wereld. Wegwijzers verbinden de vormingsopdracht van een

school met haar bijbels-christelijke inspiratie. Zij tonen de school, leraren en leerlingen een weg om hun pedagogische idealen te realiseren. Ze vertellen het verhaal van de school in samenhang met betekenisvolle verhalen uit Bijbel en traditie.

De leerplannen fungeren daarbij als anker. Ze ontsluiten de wereld, geven de leraar veiligheid en verankeren hem in de wereld. Wegwijzers maken duidelijk hoe de leerplannen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die nieuwe vorming funderen. Dat geldt zowel voor het leerplan Zin in leren! Zin in leven! als voor de leerplannen secundair onderwijs.

Gastvrijheid zet scholen aan om elke leerling, wie hij ook is, van waar hij ook komt, kwalitatief en uitdagend te vormen. Een gastheer wil zijn gast immers geen waardevolle zaken onthouden. Gastvrijheid maakt dat leerplannen leraren aanzetten tot onderwijs binnen het brede spectrum van mens en levensbeschouwing, wetenschap en cultuur.

Gastvrijheid zorgt er ook voor dat het leerplan voorbode is van een verdraagzame en meer gastvrije wereld. Leraren leren leerlingen verder kijken dan de kleine wereld, het land, de cultuur, de levensbeschouwing of levenswijze waarin zij geboren werden.

Uniciteit in verbondenheid focust op het moeilijke evenwicht tussen het waarderen van de uniciteit van elke leerling en de verbondenheid met de klas, de school en de samenleving. Het leerplan heeft oog voor wat leerlingen verbindt. Inhoudelijk betekent dit dat elk leerplan leerlingen vormt vanuit een stevige basis, een grote gemeenschappelijkheid. Door dezelfde dingen te leren worden leerlingen met elkaar verbonden. Ze leren samen en het leerplan is baken van verbondenheid. Uniciteit benadrukt dat in een groep, een school, een klas elke leerling op een unieke manier denkt, voelt en leert. In het leerplan is er voldoende ruimte voor differentiatie, verbreding en verdieping. In de realisatie van het leerplan houdt de leraar rekening met de unieke leerling. Met die leerling staat of valt immers het leren. Het vergt een bijzondere finesse om oog voor uniciteit in een stevige verbondenheid te realiseren.

Kwetsbaarheid en belofte vormt het pedagogisch uitgangspunt van alle leerplannen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Omdat jonge mensen kwetsbaar en onvolkomen zijn, is groei en ontwikkeling nodig. Omdat ze ook beloftevol zijn, is er groei en ontwikkeling mogelijk. Het pedagogische uitgangspunt van elk leerplan is dat er hoe dan ook voor elke leerling groei nodig is en dat die groei ook mogelijk is. In de realisatie van het leerplan vraagt het van leraren dat ze respecteren wat (nog) niet is of kan, zonder dat ze dat onmiddellijk met een soort pedagogische hardnekkigheid hoeven te verbeteren. Bij de evaluatie is dat geen pleidooi om de lat laag te leggen, maar wel om niet te snel definitief te oordelen.

Bijbelse intuïties als **duurzaamheid** en **rechtvaardigheid** kleuren de nieuwe leerplannen vooral inhoudelijk. Werken vanuit **duurzaamheid** legt sterk de nadruk op de intrinsieke verbondenheid van alle dingen en mensen. Duurzaamheid biedt mogelijkheden tot dwarsverbanden tussen leerplannen; ze zeggen allemaal iets over die éne wereld. De wegwijzer biedt ook kansen om leerplannen op het gezamenlijke te richten: het behoud en de verbetering van een duurzame wereld. Inhoudelijk gaat het ook om het belang van biodiversiteit, duurzaam omgaan met technologie, een mensgerichte economie met aandacht voor ecologie en een duurzame levensstijl.

Rechtvaardigheid prikkelt leerlingen om na te denken hoe ze in de eigen wereld en in de samenleving kunnen werken aan een rechtvaardiger bestaan. Maar het perspectief op rechtvaardigheid zit ook verweven in alle vormingscomponenten van het secundair onderwijs.

In alle leerplannen voor de nieuwe generatie is de vrijheid van de school, van de leraar en finaal de vrijheid van de leerlingen het grootst te realiseren goed. **Verbeelding** en **generositeit** doen een wind van vrijheid waaien door de leerplannen.

In alle leerplannen krijgt de leraar tijd en ruimte om het geleerde te koesteren en er een unieke betekenis aan te geven. De leerling krijgt de kans om zich nieuwe werelden te verbeelden waar hij intens van kan genieten. Generositeit en verbeelding laten zien dat vorming niet maakbaar is, niet programmeerbaar, en dat leren traagheid veronderstelt. **Verbeelding** geeft ruimte aan het onbeheersbare, heeft oog voor wat niet onmiddellijk nuttig is. Verbeelding in het leerplan geeft leraren en leerlingen zuurstof om buiten de lijntjes te kleuren, om problemen niet op één bepaalde manier op te lossen en om vooropgestelde methodes niet slaafs te volgen. Leerplannen leren leerlingen vernieuwende oplossingen bedenken voor de problemen die de huidige generatie niet opgelost heeft. **Generositeit** zegt iets over de manier waarop de leraar zijn leraarschap beleeft. Generositeit is een andere naam voor liefde, voor een bepaald soort liefde, een liefde die alles te geven heeft en niets anders kan doen dan doorgeven. De liefde om leraar te mogen zijn, om zijn vak te mogen uitoefenen en om voor jonge mensen de wereld te ontsluiten. Generieuze leerplannen beperken die liefde niet. Ze gunnen leraren de tijd en de ruimte om hun vak genereus te mogen uitoefenen.

1.3 Samenhang in de eerste graad

In alle leerplannen staat de vorming van de leerling centraal. Elke leerling heeft immers recht op een brede en een ambitieuze vorming. Het iets van die vorming wordt beschreven in samenhangende vormingscomponenten die aan de basis liggen van de leerplannen secundair onderwijs: levensbeschouwelijke vorming, culturele vorming, economische vorming, lichamelijke vorming, maatschappelijke vorming, natuurwetenschappelijke en technische vorming, sociale vorming, talige vorming en wiskundige vorming. Vanuit de integratie van diverse vormingscomponenten in één vak ontstaan krachtlijnen die de essentie van elk vak van de algemene vorming uitmaken. Doorheen de verschillende vakken komen leerlingen in aanraking met een rijkdom aan culturele en wetenschappelijke bronnen en wordt voor alle leerlingen, wie ze ook zijn en vanwaar ze ook komen, de wereld ontsloten.

Het gemeenschappelijk funderend leerplan schrijft zich in in het vormingsconcept secundair onderwijs en focust op de vorming van elke leerling tot persoon. Het wordt geïnspireerd door keuzes die een school (schoolbestuur, beleidsteam, lerarenteam) maakt vanuit haar traditie en vanuit haar pedagogisch project. Het wil ook inspirerend zijn voor leerlingen in de hoop dat vorming hen op weg zet om betekenis te geven aan hun leren en leven.

Het gemeenschappelijk funderend leerplan beschrijft de voorwaarden om tot die vorming te komen. Het geldt dus als onderbouw en fundament voor alle vakken. Hoewel de doelen ervan voor alle vakken gelden, kunnen ze in bepaalde vakken uitdrukkelijker gerealiseerd worden. Doelen van vakleerplannen kunnen doelen van het funderend leerplan contextualiseren, concretiseren en verdiepen. Dat we een doel in een bepaald vak opnemen, betekent dan ook niet dat het niet meer funderend zou kunnen zijn voor alle andere vakken. Tussen doelen van het funderend leerplan en van de vakleerplannen bestaat dus geen of-of, maar een en-en-relatie.

Zin in leren! Zin in leven!, het leerplan van het katholiek basisonderwijs, focust op de verbinding tussen persoonsgebonden ontwikkeling en cultuurgebonden ontwikkeling van de leerling. Het gemeenschappelijk funderend leerplan, waar de vorming van de leerling tot persoon centraal staat, brengt op een analoge manier persoonsgebonden en cultuurgebonden dimensies van vorming samen. In de verwoording van de doelen is bewust gestreefd naar continuïteit met het leerplan van het basisonderwijs.

1.4 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

Zowel de opbouw van het leerplan als de inhoud van de leerplandoelen laten voldoende ruimte aan de leraar en het lerarenteam om eigen keuzes te maken.

De vrijheid die de leraar krijgt om met het leerplan te werken vraagt van hem een grote professionaliteit. Professionaliteit vergt meesterschap. De leraar is dus een meester in zijn vak; hij beheerst de inhoud die hij onderwijst. Een diep gevoel van verantwoordelijkheid en de overtuiging dat elke leerling het recht heeft om op een goede manier gevormd te worden, ligt aan de basis van zijn professioneel bezig zijn.

Vorming is voor die leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhoud. Vorming is iets wat hem in die mate beroert dat hij voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren zoekt om de wereld te ontsluiten. Hij wil de leerling tot bij de wereld brengen. De leraar introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt en hij probeert hen ook vriend van die wereld te laten worden. Een leraar zorgt ervoor dat leerlingen gegrepen kunnen worden door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.

We hebben de leerplandoelen noch chronologisch noch hiërarchisch geordend. Vanuit het pedagogisch project van de school, vanuit zijn passie, expertise en creativiteit, in functie (van de beginsituatie) van de klasgroep kan de leraar eigen accenten leggen en differentiëren. Hij kan kiezen welke leerplandoelen hij op welke manier samenneemt bij het uitwerken van lessen, thema's of projecten.

In het leerplan leggen we geen didactische werkvormen vast. We bepalen geen minimum aantal uren voor een bepaald item of een bepaalde rubriek. Dat betekent dat leraren(teams) alle vrijheid hebben om langere leerlijnen op te bouwen en in te zetten op de spiraalsgewijze aanpak van bepaalde inhoudelijke leerplandoelen. Leraren bepalen zelf welke inhoudelijke contexten ze laten spelen, welke methodieken ze hanteren.

De leerplannen geven duidelijk het minimale beheersingsniveau van de leerplandoelen aan. Daarnaast kunnen leraren(teams) kiezen voor een of meer verdiepende doelen of voor verbreding in functie van de observatie en oriëntatie van leerlingen.

1.5 Verbreding en verdieping in een observerende en oriënterende eerste graad

Leerlingen zijn niet gelijk, maar wel gelijkwaardig. Daarom is het belangrijk om alle leerlingen in de eerste graad voldoende uit te dagen en tegelijkertijd voldoende te ondersteunen. In aanvulling op de leerplandoelen die gelden voor alle leerlingen, bevatten nagenoeg alle leerplannen mogelijkheden om te verbreden en te verdiepen.

Verbreding geeft de leerling een duidelijker inzicht in zijn interesses met het oog op de keuze voor een domein en een studierichting in de tweede graad. Ze verruimen a.h.w. zijn horizon. Mogelijkheden tot verbreding zijn opgenomen bij de pedagogisch-didactische wenken, zowel in de leerplannen van de algemene vorming als in de basisopties.

Verdiepingsdoelen geven de leerling een duidelijker inzicht in zijn abstractievermogen met het oog op de keuze voor een finaliteit in de tweede graad. Verdieping speelt zich globaal genomen af op drie assen die – al dan niet in combinatie – een aanduiding kunnen zijn voor de moeilijkheidsgraad van een leerplandoel:

- cognitief: van concreet naar abstraherend/conceptueel;
- inhoudelijk: van eenvoudig naar complex;
- autonomie: van sterk begeleid naar zelfstandig.

In de leerplannen hebben we vooral cognitieve verdiepingsdoelen opgenomen als afzonderlijke leerplandoelen. In de wenken doen we suggesties voor verdieping op de as van complexiteit en autonomie. Verdieping kan ook gepaard gaan met verbreding, m.n. het toepassen van kennis in andere contexten (transfer).

In de leerplannen van de B-stroom zijn de verdiepingsdoelen afgestemd op de basisleerplandoelen van de A-stroom. Zo faciliteren we diverse schakelmogelijkheden voor intrinsiek cognitief sterke leerlingen die om een of andere reden in de B-stroom zitten.

Verbreding en verdieping kunnen één element vormen voor het advies van de delibererende klassenraad op het einde van de eerste graad voor de keuze voor een bepaalde finaliteit en voor een bepaald studiedomein in de tweede graad.

De leraar, het lerarenteam, de school hebben de keuze om al dan niet met verbreding en verdieping in het leerplan aan de slag te gaan of eigen doelen toe te voegen. Differentiatie is inherent verbonden aan goed onderwijs. De leraar ontwerpt zijn lessen op zo'n manier dat ze aansluiten bij de voorkennis van alle leerlingen. Zo spreken we alle leerlingen op hun capaciteiten aan.

1.6 Opbouw van de leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur: algemene inleiding, situering, pedagogisch-didactische duiding, leerplandoelen, basisuitrusting, concordantie. Alle onderdelen van het leerplan maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

In de **algemene inleiding** belichten we het nieuwe leerplanconcept dat Katholiek Onderwijs Vlaanderen heeft gehanteerd en gaan we o.m. dieper in op de visie op vorming, de samenhang in de eerste graad, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot verbreding en verdieping in een observerende en oriënterende eerste graad.

In de **situering** beschrijven we de inbedding van het leerplan in het vormingsconcept, de beginsituatie, de samenhang in de eerste graad en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de krachtlijnen, de opbouw, de aandachtspunten en de nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De eigenlijke **leerplandoelen** zijn sober en helder geformuleerde leerplandoelen met een duidelijk beheersingsniveau dat we willen bereiken voor alle leerlingen. Voor het toekennen van een minimaal beheersingsniveau hebben we ons gebaseerd op de taxonomie van Bloom zoals herzien door Anderson en Krathwohl (2001):

- onthouden: de leerling onthoudt het materiaal zoals het gepresenteerd is;
- begrijpen: de leerling voegt iets toe aan kennis (een eigen voorbeeld geven), voert een bewerking uit op kennis (een logische conclusie afleiden) of legt verbanden tussen voorkennis en nieuwe kennis (een oorzaak-gevolg-relatie gebruiken);
- toepassen: de leerling voert oefeningen uit of lost problemen op;
- analyseren: de leerling kan toepassen met inzicht, met name een geheel opsplitsen in onderdelen en bestuderen hoe onderdelen aan elkaar en aan het geheel gerelateerd zijn;
- evalueren: de leerling kan een oordeel geven en dat oordeel onderbouwen aan de hand van criteria en standaarden;
- creëren: de leerling kan elementen samenvoegen tot een coherent geheel, elementen reorganiseren in nieuwe patronen of structuren, een alternatieve hypothese bedenken of een eigen aanpak om een taak uit te voeren. Creëren is erop gericht om nieuwe, originele producten te maken binnen de context van de eerste graad.

De beheersingsniveaus kunnen we niet zonder meer koppelen aan een bepaald ambitieniveau. Zo kan analyseren binnen een beperkte context of een sterk afgebakende opdracht minder complex zijn dan begrijpen in een bredere context of opdracht. Het is belangrijk om het leerplandoel als geheel te bekijken. Aan na te streven attitudes (✖) kennen we geen beheersingsniveau toe.

Waar relevant geeft de afbakening (📏) bij een leerplandoel duidelijk aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen.

Waar relevant geeft een pop-up een noodzakelijke toelichting bij een of meer aspecten van het leerplandoel.

Het beheersingsniveau en waar relevant de afbakening en pop-up(s) zijn noodzakelijk om de leerplandoelen te bereiken bij de leerlingen.

Aanvullend tonen we de samenhang aan met andere vakken; zo geven we het overleg in lerarenteams alle kansen. Ten slotte reiken we mogelijkheden aan tot verdieping (📖) en geven we een beperkt aantal zinvolle of noodzakelijke wenken (👉).

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

In de **concordantie** geven we aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan welke eindtermen en nemen we alle voor het leerplan relevante eindtermen op. Voor een leerplan van een basisoptie geven we aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan welke doelen van het curriculumdossier en nemen we alle curriculumdoelen van de basisoptie op.

1.7 Basisgeletterdheid

Voor de eerste graad zijn er doelen bepaald die elke individuele leerling moet bereiken op het einde van die graad. Het gaat om basisgeletterdheid die het mogelijk maakt om te kunnen participeren in de maatschappij op het einde van de eerste graad. De nadruk ligt op het verwerven, verwerken en gericht gebruiken van informatie. Dat impliceert het kunnen omgaan met taal, cijfers en grafische gegevens en daarbij gebruik kunnen maken van ICT. Daarnaast wordt bij de basisgeletterdheid voor de eerste graad ook ingezet op financieel-economische zelfredzaamheid.

In alle leerplannen staat de vorming van de leerling centraal. Elke leerling heeft immers recht op een brede en ambitieuze vorming. Doorheen de verschillende vakken komt de leerling in aanraking met een rijkdom aan culturele en wetenschappelijke bronnen. Scholen die inzetten op die brede en ambitieuze vorming, maken sowieso werk van de – in scope eerder beperkte doelen van de – basisgeletterdheid zoals die maatschappelijk is vastgelegd.

Toch kan een school in de loop van de eerste graad de keuze maken om meer in te zetten op doelen van de basisgeletterdheid. Dat zal vooral het geval zijn voor sommige leerlingen van de B-stroom. Voor de afbakening van de doelen basisgeletterdheid zijn de doelen van de algemene vorming voor de B-stroom overigens het ijkpunt geweest.

De begeleidende klassenraad kan in de loop van het eerste of het tweede leerjaar A/B bij een leerling vaststellen dat het bijzonder moeilijk zal worden om de doelen van de algemene vorming op het einde van de eerste graad op voldoende wijze te behalen. Op dat moment kan het zinvol zijn om na te gaan of het bereiken van doelen basisgeletterdheid in het gedrang komt en in dat geval iets gericht in te zetten op sommige doelen van die basisgeletterdheid.

De doelen van de basisgeletterdheid zijn onderliggend aan leerplandoelen van de algemene vorming. Ze worden aangeduid met “BG” in het Gemeenschappelijk funderend leerplan, het Gemeenschappelijk leerplan ICT en de vakleerplannen Maatschappelijke vorming, Mens & samenleving, Natuur, ruimte & techniek A- en B-stroom, Natuur en ruimte, Natuurwetenschappen, Nederlands A- en B-stroom, Techniek A- en B-stroom,

Wiskunde A- en B-stroom. We vermelden bij de relevante leerplandoelen de doelen basisgeletterdheid en bakenen ze waar nodig verder af.

1.8 Tot slot

De nieuwe leerplannen van de eerste graad geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school(team). Ze vormen een kwaliteitskader dat inzet op een eigen visie en een identiteitskader dat de unieke identiteit van een school in de diverse samenleving versterkt en ondersteunt. Zo garanderen we voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. We versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. We laten tevens ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden – via pedagogische vakbegeleiding – structuur waar nodig.

Leerplannen van de algemene vorming eerste graad van Katholiek Onderwijs Vlaanderen

A-stroom	B-stroom
Gemeenschappelijk funderend leerplan	
Gemeenschappelijk leerplan ICT	
Engels	Engels - Frans
Frans	
Geschiedenis	Maatschappelijke vorming
Mens & samenleving	
Lichamelijke opvoeding	Lichamelijke opvoeding
Nederlands	Nederlands
Wiskunde	Wiskunde
Aardrijkskunde	Natuur en ruimte
Natuurwetenschappen	
Techniek	Techniek
<i>Natuur, ruimte & techniek</i>	<i>Natuur, ruimte & techniek</i>
Beeld	
Muziek	
<i>Artistieke vorming</i>	

2 Situering

2.1 Basisoptie Moderne talen en wetenschappen - component Moderne talen - en het vormingsconcept

Het leerplan is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool. In dit leerplan ligt de nadruk op de talige vorming, maar ook de culturele en de sociale vorming komen aan bod.

De wegwijzers verbeelding, gastvrijheid en uniciteit in verbondenheid kleuren het leerplan, net als bij de leerplannen talen van de algemene vorming. De taal die we spreken is nauw verbonden met wie we zijn, met onze identiteit. Talen leren geeft ons de mogelijkheid om onze wereld te verruimen en ons wereldbeeld in breder perspectief te plaatsen. Dat doen we door vanuit onze eigenheid respectvol en gastvrij met anderen in dialoog te gaan. Daarnaast is talenonderwijs veel meer dan communicatie. In dit leerplan krijgt het artistiek-literaire ook een belangrijke plaats. Leerlingen worden uitgedaagd om vanuit hun verbeelding diverse vormen van fictie te verkennen en zelf creatief met taal aan de slag te gaan.

Uit die wegwijzers en vormingscomponenten zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

2.2 Samenhang in de eerste graad

Het leerplan heeft een sterke samenhang met de leerplannen van de vakken Engels, Frans en Nederlands. Door de sociale component is er ook samenhang met het leerplan Mens & samenleving. We willen ook de samenwerking met de leraren Artistieke vorming, Beeld en Muziek faciliteren door de samenhang met deze leerplannen expliciet te vermelden.

Er is een sterke relatie met de basisoptie Klassieke talen. Ook daar onderscheiden en onderzoeken de leerlingen aspecten van taal en cultuur, zetten ze strategieën in bij het lezen en begrijpen van teksten en begrijpen ze de invloed van de Grieks-Romeinse beschaving en klassieke talen op hedendaagse culturen.

Daarnaast is er een sterke relatie met een aantal procedurele doelen van andere basisopties van de A-stroom:

- Onderzoeken: komt aan bod in alle basisopties;
- Toepassen van sociale en communicatieve vaardigheden: komt aan bod in alle basisopties;
- Digitale vaardigheden functioneel toepassen: komt ook aan bod in alle basisopties;
- Vakterminologie op een correcte manier gebruiken: komt aan bod in alle basisopties;
- Aspecten onderscheiden in contexten die verband houden met de basisoptie: komt aan bod in Kunst en creatie, Maatschappij en welzijn en Voeding en horeca.

2.3 Beginsituatie

Heel wat leerplandoelen binnen de basisoptie sluiten aan bij en bouwen verder op leerplandoelen van de algemene vorming. Aangezien leerplannen van de algemene vorming gelden voor een graad is er in de leerplannen geen strikte leerstofafbakening per leerjaar. De beginsituatie vanuit verschillende leerplannen van de basisopties kan dus alleen met het nodige voorbehoud geschetst worden.

We verwachten in deze basisoptie leerlingen met interesse voor taal en cultuur. Tegelijk is elke leerling uniek. De beheersing van het Engels, Frans en Nederlands van de leerlingen kan erg verschillend zijn en hangt ook af van de keuzes die de school heeft gemaakt. Ook de sociale en creatieve vaardigheden van de leerlingen kunnen verschillen.

2.4 Plaats in de lessentabel

De component Moderne talen is één van de twee componenten van de basisoptie Moderne talen en wetenschappen. Het leerplan voor de component Moderne talen is gericht op 2 lessen (zoals ook het leerplan voor de component Wetenschappen). Voor het vijfde lesuur van de basisoptie Moderne talen en wetenschappen heeft de school de keuze tussen beide componenten. De school bepaalt zelf hoe ze de diverse inhoudelijke doelen in dat aantal lessen aan bod laat komen.

3 Pedagogisch-didactische duiding

Met diversiteit en meertaligheid als uitgangspunt maakt de leraar de leerlingen vaardiger in de talen die ze in de algemene vorming krijgen en vergroot hij hun openheid voor andere culturen. Hij kijkt over het muurtje van zijn eigen taalvak heen en begeleidt de leerlingen bij het vergelijken van talen en culturen. Er is bovendien voldoende ruimte voor het genieten van de beeldende kracht van taal en literatuur op maat van de leerling. De leraar kan het positief benutten van de thuistaal faciliteren.

De doelstellingen van dit leerplan gelden voor Engels, Frans of Nederlands. Niet elk doel moet in de drie

talen gerealiseerd worden. Voldoende variatie in talen is aangewezen.

De basisoptie leent zich bij uitstek tot teamwerk, zowel bij de voorbereiding, uitvoering als evaluatie. We zijn ons ervan bewust dat niet alle leraren even sterk zijn in de drie talen. Ze kunnen de krachten bundelen en de competenties van collega's aanspreken om zichzelf als leraar te versterken en hun eigen vak te overstijgen.

3.1 Krachtlijnen van het leerplan

Vaardiger worden in verschillende talen

In de algemene vorming leren jongeren in het Engels, Frans en Nederlands succesvol functioneren in relevante communicatieve situaties. Dat zijn betekenisvolle situaties die de leerlingen tijdens de onderwijsloopbaan of in het huidige of latere maatschappelijke en persoonlijke leven zullen tegenkomen. In de basisoptie Moderne talen-Wetenschappen worden de leerlingen communicatief vaardiger in het Engels, Frans en Nederlands. Het leerplan bouwt verder op de algemene vorming en beoogt ook hier doelgerichte communicatie, maar in een breder gamma aan relevante communicatieve situaties.

Verbanden tussen talen, taalvariëteiten en taaluitingen onderzoeken

Leerlingen vinden verbanden tussen talen, taalvariëteiten en taaluitingen. Ook de thuistaal kan in dat proces een hefboom zijn. Meertaligheid gericht inzetten vergroot de openheid en het inzicht van leerlingen voor talen.

Identiteit in talige diversiteit herkennen

Talen zijn communicatiemiddelen, maar ook dragers van identiteit. Ze vertolken culturele expressies, normen, waarden en opvattingen van een individu, een groep, een gemeenschap, een samenleving. De leerlingen vergelijken aspecten van het dagelijkse leven in verschillende culturen en komen in rechtstreeks contact met anderstaligen. Zo ontstaat een genuanceerder beeld van een cultuur of een subcultuur.

Van taal genieten, de beeldende kracht van taal en literatuur beleven en er creatief mee aan de slag gaan

We streven ernaar leerlingen te laten genieten van taal en literatuur. Taal gebruiken en beleven gaan samen: er is ook een gevoelsmatige kant aan taal. Zeker teksten met een esthetische waarde roepen emoties op en spreken de verbeelding van de ontvanger aan. Meer dan in de algemene vorming komen in de verschillende talen diverse vormen van fictie aan bod. Die kunnen de leerlingen prikkelen om creatief aan de slag te gaan met taal. In de basisoptie creëren de leerlingen autonomer en gevarieerder dan in de algemene vorming.

3.2 Opbouw van het leerplan

Het leerplan is opgebouwd uit procedurele en inhoudelijke doelen. Het is niet de bedoeling om de procedurele doelen als een apart gegeven te benaderen. Als leraar heb je de vrijheid en de verantwoordelijkheid om deze doelen strategisch in te zetten bij het werken rond inhoudelijke doelen. In de wenken vind je daartoe suggesties.

Dit leerplan biedt de ruimte om zelf keuzes te maken in het clusteren van doelen en zo tot dwarsverbanden te komen. Het is niet de bedoeling om de doelen in chronologische volgorde af te werken.

De leerlingen hebben minimum twee lessen per week de tijd om het leerproces te doorlopen en de

doelen uit dit leerplan te bereiken. Er is bovendien voldoende ruimte voor de school en de leraar om eigen accenten te leggen.

3.3 Aandachtspunten

- De leraar koestert en verhoogt de specifieke motivatie van de leerling door in te spelen op zijn interesses en rekening te houden met zijn mogelijkheden. Er zullen verschillen zijn in de beginsituatie van de leerling bij Engels, Frans en Nederlands. De leraar daagt de leerlingen voldoende uit en biedt de nodige ondersteuning aan.
- Het leerplan van de basisoptie biedt mogelijkheden om in te spelen op verschillende leerlingenprofielen.
- Via drie assen van verdieping (complexiteit, autonomie, beheersingsniveau) kan je bij de inhoudelijke doelen inspelen op de noden van leerlingen die meer uitdaging nodig hebben. Ook de procedurele doelen bieden mogelijkheden tot differentiatie. Je kan inspelen op de beginsituatie van leerlingen door de wijze waarop je een procedureel doel inzet. Zo kan je via bv. via onderzoekend leren met leerlingen aan de slag om leerinhouden op een eerder theoretische wijze te benaderen of je werkt meer aan het ontwikkelen van een onderzoekende houding. Wanneer je werkt rond onderzoeken kan je leerlingen stappenplannen met visuele ondersteuning aanreiken of je laat hen meer autonoom werken. Toepassingsgerichte opdrachten laten, afhankelijk van de keuze van bepaalde leerinhouden en de beschikbare infrastructuur, toe om te differentiëren naar verschillende leerlingenprofielen die aansluiten bij interessegebieden. In de wenken verwijzen we naar volgende interessegebieden:
- Er is naast aandacht voor de communicatieve vaardigheden expliciete aandacht voor het interculturele en het artistiek-literaire.

4 Leerplandoelen

4.1 Procedurele doelen

LPD 1 De leerlingen voeren een beperkt vergelijkend onderzoek uit binnen het kader van talen.

Beheersingsniveau: Analyseren

- ❶ Leren vergelijkend onderzoeken houdt in dat de leerlingen onder begeleiding aspecten van taal of cultuur vergelijken. In sommige verdiepende doelen vergelijken de leerlingen zelfstandig een aspect of aspecten van het dagelijks leven in culturen.

LPD 2 De leerlingen gebruiken vakterminologie op een correcte manier bij de verkenning van diverse vormen van fictie.

Beheersingsniveau: Toepassen

- ❶ De vakterminologie is geen doel op zich maar een hulpmiddel. Het kan gaan om termen zoals alliteratie, stijlfiguren, ik-verhaal ... De leerlingen moeten die vakterminologie niet noodzakelijk in de doeltaal gebruiken.

LPD 3 De leerlingen passen digitale vaardigheden functioneel toe bij het communiceren en creëren.

Beheersingsniveau: Toepassen

LPD 4 De leerlingen passen sociale en communicatieve vaardigheden toe in verschillende situaties.

Beheersingsniveau: Toepassen

LPD 5 De leerlingen onderscheiden aspecten in contexten waarin moderne talen een belangrijke rol spelen.

Beheersingsniveau: Begrijpen

- Contexten zoals sociale media, tv, pers, internet, reclame, opschriften in het straatbeeld, toerisme, gastronomie, tradities en gebruiken, onderwijs, sport, spel, muziek, theater, literatuur, film, bedrijfssituaties.

4.2 Inhoudelijke doelen

LPD 6 * De leerlingen beleven plezier aan taal via cultuur, luisteren, lezen, spreken, schrijven, interactie en inzicht in het taalsysteem.

Beheersingsniveau: Geen

Samenhang algemene vorming: Engels LPD 1; Frans LPD 1; Nederlands LPD 1

- Film, chanson, websites ...
- Dat kan ook in een andere taal dan het Engels, Frans en Nederlands. Dat betekent niet dat je die ongekende taal moet beheersen. De focus ligt hier niet op het aanleren van een andere taal, wel op het plezier hebben aan het beluisteren, lezen ..., op de cultuur van een vreemde taal.

LPD 7 De leerlingen oefenen hun mondelinge en schriftelijke communicatieve vaardigheden en zetten daarbij het communicatiemodel gepast in.

Beheersingsniveau: Creëren

Samenhang algemene vorming: Engels LPD 2, 3, 4, 5; Frans LPD 2, 3, 4, 5; Nederlands LPD 2, 3, 4, 5, 6, 7; Mens & samenleving LPD 16

Samenhang met andere basisopties: Klassieke talen LPD 13, 16, 17, 42, 45, 46; Kunst en creatie LPD 8, 14

- Er is ook aandacht voor lichaamstaal en lay-out.
- De school kan kiezen voor welke van de drie talen en voor welke vaardigheden het leerplandoel gerealiseerd wordt.

- ❶ Je kan het inzetten van strategieën ook oefenen door de leerlingen zelfredzaam te laten lezen en luisteren in een voor hen ongekende taal. Dat betekent niet dat je die ongekende vreemde taal moet beheersen. De focus ligt hier niet op een andere taal aanleren, wel op strategieën gebruiken. Daarbij kunnen de leerlingen lichaamstaal, vertaalapps, visuele ondersteuning, verwantschap tussen talen ... gebruiken.
- ❷ Omdat dit leerplandoel zowel receptie, productie als interactie omvat, kiezen we voor het beheersingsniveaus 'Creëren'.
- ❸ Dit doel leent zich voor procedureel doel 3, 4 of 5.

LPD 7.1 De leerlingen oefenen hun mondelinge en schriftelijke communicatieve vaardigheden met teksten die door hun kenmerken uitdagender zijn en zetten daarbij het communicatiemodel gepast in.

Beheersingsniveau: Creëren

LPD 8 De leerlingen gaan mondeling of schriftelijk in interactie in rechtstreeks contact met Engels- of Franstaligen.

Beheersingsniveau: Creëren

Samenhang algemene vorming: Engels LPD 5; Frans LPD 5

- ❶ 'In rechtstreeks contact' kan je op verschillende manieren realiseren. Dat kan digitaal via skype, e-mail, chat .... Dat kan ook via het uitnodigen van een native speaker in de school, een studie-uitstap naar een Engels- of Franstalig gebied, een uitwisselingsproject ...
- ❷ Dit doel leent zich voor procedureel doel 3, 4 of 5.

LPD 9 * De leerlingen vergroten hun openheid en verdraagzaamheid voor anderstaligen en hun cultuur.

Beheersingsniveau: Geen

Samenhang algemene vorming: Engels LPD 6, 7; Frans LPD 6, 7; Nederlands LPD 11; Artistieke vorming LPD 5; Beeld LPD 5; Muziek LPD 6

LPD 10 De leerlingen illustreren aspecten van het dagelijkse leven in verschillende culturen.

Beheersingsniveau: Begrijpen

Samenhang algemene vorming: Engels LPD 6; Frans LPD 6

- ❶ Voorbeelden: gastronomie, tradities, feestdagen, onderwijs, sporten, muziek, kunst, toerisme ...

LPD 10.1 **De leerlingen vergelijken aspecten van het dagelijkse leven in verschillende culturen.**

Beheersingsniveau: Analyseren

- i** Dit doel leent zich voor het procedurele doel 1.

LPD 11 De leerlingen onderscheiden taaluitingen van een subcultuur.

Beheersingsniveau: Analyseren

Samenhang algemene vorming: Engels LPD 14; Frans LPD 14;
Nederlands LPD 12, 16

Samenhang met andere basisopties: Maatschappij en welzijn LPD 12

- i** Voorbeelden: jongerentaal, taal in hiphop, internettaal ...
- i** We wijzen hier op het verband met de communicatieve vaardigheden.
- i** Dit doel leent zich voor het procedurele doel 1.

LPD 12 De leerlingen illustreren overeenkomsten en verschillen tussen talen en taalvariëteiten.

Beheersingsniveau: Begrijpen

Samenhang algemene vorming: Engels LPD 11, 12, 13, 14; Frans LPD 11, 12, 13, 14;
Nederlands LPD 12, 14, 15, 16

Samenhang met andere basisopties: Klassieke talen LPD 3, 33

- i** Het gaat hier om variëteiten van het Engels, Frans of Nederlands.
- i** Voorbeelden: thuistaal-andere taal, Engeland-USA, Frankrijk-Wallonië; Engels-Frans-Nederlands, overeenkomsten en verschillen tussen talen in specifieke gebaren of handelingen, betekenisgeving, zinsbouw ...

LPD 12.1 **De leerlingen illustreren overeenkomsten en verschillen tussen de gekende talen en een minder vertrouwde taal.**

Beheersingsniveau: Begrijpen

LPD 13 De leerlingen drukken zich creatief uit met taal en gebruiken daarbij verschillende expressievormen.

Beheersingsniveau: Creëren

Samenhang algemene vorming: Engels LPD 1, 9; Frans LPD 1, 9;
Nederlands LPD 1, 10; Artistieke vorming LPD 12; Beeld LPD 12;
Muziek LPD 14

Samenhang met andere basisopties: Kunst en creatie LPD 10, 16

- i** Film, chanson, websites ...

- Bijvoorbeeld via voordracht, toneelspel, podcast, graphic poem, affiches, verfilming, cross-over tussen taal en dans/muziek/beeld ...
- Dit doel leent zich voor het procedurele doel 3.

LPD 14 De leerlingen identificeren diverse vormen van fictie.

Beheersingsniveau: Begrijpen

Samenhang algemene vorming: Engels LPD 1, 8; Frans LPD 1, 8; Nederlands LPD 1, 8, 9; Artistieke vorming LPD 1, 9

- Voorbeelden: (fragmenten uit) strips, jeugdliteratuur, graphic novels, songs, slam poetry, sketches, manga's ...
- Dit doel leent zich voor het procedurele doel 2.

LPD 15 De leerlingen delen hun luister- en leeservaring met diverse vormen van fictie met elkaar.

Beheersingsniveau: Analyseren

Samenhang algemene vorming: Engels LPD 1, 8; Frans LPD 1, 8; Nederlands LPD 1, 8; Artistieke vorming LPD 1, 9; Beeld LPD 8, 18; Muziek LPD 9, 20

- De nadruk ligt in dit leerplandoel op de gedachten en gevoelens van de leerlingen. Het beheersingsniveau 'analyseren' verwijst hier naar het analyseren van de eigen gedachten en gevoelens, niet naar het analyseren van de teksten.
- Voorbeelden: (fragmenten uit) strips, jeugdliteratuur, graphic novels, songs, slam poetry, sketches, manga's ...
- Dat kan via speed-dating rond boeken, tekstfragmenten in de bibliotheek lezen en daar hun leeservaring met elkaar delen, via portfolio ...
- Dat kan zowel in het Nederlands als in de doeltaal.
- Dit doel leent zich voor het procedurele doel 4.

LPD 15.1 De leerlingen delen hun luister- en leeservaring van diverse vormen van fictie met elkaar in de doeltaal.

LPD 16 * De leerlingen beleven plezier aan het lezen van jeugdliteratuur.

Beheersingsniveau: Geen

Samenhang algemene vorming: Engels LPD 1; Frans LPD 1; Nederlands LPD 1, 8

- Dat hoeft niet in de drie talen te gebeuren.

5 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de uitrusting en het didactisch materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Onontbeerlijk zijn:

- Voor de leraar een leslokaal
  - dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is om communicatieve werkvormen te organiseren;
  - met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
  - met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
  - met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
  - met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.
- Voor de klasgroep
  - de mogelijkheid om te werken met (mobile) devices met een internetaansluiting;
  - toegang tot (niet-)digitale woordenboeken, naslagwerken en bronnen aangepast aan het taalniveau van de leerlingen.

Inhoud

1	Algemene inleiding	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	Leerplannen als anker voor een nieuwe generatie.....	3
1.3	Samenhang in de eerste graad	5
1.4	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	6
1.5	Verbreding en verdieping in een observerende en oriënterende eerste graad.....	6
1.6	Opbouw van de leerplannen.....	7
1.7	Basisgeletterdheid	8
1.8	Tot slot	9
2	Situering	9
2.1	Basisoptie Moderne talen en wetenschappen - component Moderne talen - en het vormingsconcept.....	9
2.2	Samenhang in de eerste graad	10
2.3	Beginsituatie	10
2.4	Plaats in de lessentabel.....	10
3	Pedagogisch-didactische duiding.....	10
3.1	Krachtlijnen van het leerplan	11
3.2	Opbouw van het leerplan	11
3.3	Aandachtspunten.....	12
4	Leerplandoelen	12
4.1	Procedurele doelen.....	12
4.2	Inhoudelijke doelen	13
5	Basisuitrusting	17